

Padomi pašvaldībām.

Kad un kā konsultēties ar sabiedrību?

Sabiedrības iesaistes mērķis: kvalitatīvi pašvaldības pieņemtie lēmumi, jo to izstrādē ir piedalījušies cilvēki ar dažādām dzīves pieredzēm un daudzveidīgām zināšanām. Labi organizētas, efektīvas konsultācijas ar sabiedrību veicina uzticēšanos pašvaldībai, kā arī dod iespēju iedzīvotājiem pašiem sajūst atbildību par savas pašvaldības nākotni.

Jēgpilnas sabiedrības iesaistes priekšnoteikumi:

1. Lēmumu pieņēmējiem ir patiesa interese noskaidrot sabiedrības pārstāvju ierosinājumus;
2. Plānots un mērķtiecīgs sabiedrības iesaistes process, izvēloties piemērotu laiku, piemērotus apspriežamos jautājumus un piemērotu mērķauditoriju;
3. Ierosinājumi tiek rūpīgi izvērtēti, un sabiedrības pārstāvjiem sniegta atgriezeniskā saikne par to, kas ir/nav ņemts vērā.

Kad un kā iesaistīt sabiedrību?

Posms:	Piemēri:	Ko darīt pašvaldībai jeb sabiedrības iesaistes minimums:	Papildu iesaistes metodes:
Vajadzību apzināšana	Pašvaldības iedzīvotāji saskata problēmu ar satiksmes organizēšanu. Pašvaldības iedzīvotāji izsaka pretenzijas pret apbūvi aizsargājamā dabas teritorijā	<ul style="list-style-type: none"> • Pašvaldības konsultatīvo padomju dalībniekiem ir jābūt iespējai pieteikt sev svarīgas tēmas. • Pašvaldībā jābūt dažādām metodēm, kā sabiedrība var iesniegt savus priekšlikumus, ierosinājumus, sūdzības (piemēram, pieņemšanas laiki domes priekšsēdētājam, izpilddirektoram). 	<ul style="list-style-type: none"> • Klātienēs vizītes, lai uzklāstū iedzīvotāju viedokļus, problēmu un risinājumu pieteikumus. • Izveidota ierosinājumu iesniegšanas funkcija pašvaldības mājaslapā. • Īpaši veiktas aptaujas, pētījumi, lai izprastu problēmas dziļumu, risinājumus. • Dalība NVO, akadēmiskās vides organizētos pasākumos, kur tiek apspriestas arī problēmas un izteikti ierosinājumi.
Problēmu risinājumu meklēšana	Pašvaldība vēlas labāk saprast, kā samierināt gājēju, velobraucēju un autobraucēju intereses. Pašvaldība vēlas uzlabot sabiedrības saliedētību savā teritorijā.	<ul style="list-style-type: none"> • Darba grupas (domnīcas/koordinācijas grupas), tur pieaicinot piedalīties arī NVO un/vai akadēmiskās vides pārstāvjus, aktīvistus. 	<ul style="list-style-type: none"> • Pašvaldība sagatavo problēmas risinājuma variantus un par tiem rīko publisko apspriešanu vai sabiedriskās apspriešanas sanāksmes. • Īpaši pasākumi risinājumu meklēšanai: darbnīcas, hakatoni, ideju talkas, iedzīvotāju forumi. • Īpaši diskusiju (deliberatīvie) pasākumi, kur dalībnieku sastāvu veido attiecīgās pašvaldības iedzīvotāju minisastāvs (piemēram, 30 cilvēki, kuri pēc saviem demogrāfiskajiem parametriem atbilst attiecīgās pašvaldības iedzīvotājiem).
Konkrēta projekta izstrāde un saskaņošana	Pašvaldība izstrādā satiksmes mīrināšanas plānu. Pašvaldība izstrādā lēmumprojektu vai saistošo noteikumu projektu. Pašvaldība sagatavojusi piedāvājumu gaisa kvalitātes uzlabošanai.	<ul style="list-style-type: none"> • Pašvaldība laicīgi izsludina iedzīvotājiem informāciju, ka tās darba kārtībā būs sabiedrībai svarīgs jautājums un norāda veidu, kā interesenti vai NVO var sekot diskusijām domes sēdē vai piedalīties komitejas sēdē. • Pašvaldības komiteja uzaicina uz sēdi pašvaldības NVO, kura sniegsi viedoli par lēmumprojekta jautājumu un ļauj izteikties par lēmumprojektu. • Pašvaldība lēmuma projekta anotācijā jeb paskaidrojuma rakstā atspoguļo, ar ko ir konsultējusies, izstrādājot lēmumprojektu un ko ņemusi vērā. 	<ul style="list-style-type: none"> • Pašvaldība rīko darba grupas, kurās ar iedzīvotājiem, NVO, ekspertiem apspriež risinājumu variantus, to stiprās un vājās puses. • Pašvaldība izmēģina jaunas viedokļu ievākšanas formas, lai mēģinātu labāk sasniegt mērķauditoriju: aptaujas vai diskusiju forumi mobilo telefonu aplikācijās, tiešsaistes diskusijas, diskusijas/balsošana pašvaldības sociālo mediju kontos, tikšanās ar iedzīvotājiem apkaimēs/pagastos utt.
Lēmumu pieņemšana	Domes komiteja vai pati Dome apspriež sagatavoto projektu	<ul style="list-style-type: none"> • Pašvaldība informē iedzīvotājus par ieceri izstrādāt plānu/lēmumprojektu kādā šajā sabiedrībai svarīgajā jautājumā. • Pašvaldība apzina iedzīvotāju, NVO un tieši skartās puses viedokļus, lūdz iesniegt atzinumus, pēc iespējas iesaista risinājumu izstrādē. 	<ul style="list-style-type: none"> • Pašvaldība uz komitejas/domes sēdi, kurā skata sabiedrībai nozīmīgus jautājumus, uzaicina sabiedrības pārstāvjus: attiecīgās jomas NVO, konsultatīvās domes pārstāvjus, ekspertus, aktīvos iedzīvotājus un ļauj izteikties par skatāmo jautājumu.
Pieņemto lēmumu ietekmes izvērtēšana	Pašvaldība vēlas noskaidrot, cik lielā mērā iedzīvotāji ir apmierināti ar tās darbu Covid-19 apstākļos. Pašvaldība vēlas noskaidrot, cik lielā mērā iedzīvotāji ir apmierināti ar satiksmes mīrināšanas pasākumiem,	<ul style="list-style-type: none"> • Pašvaldība aptaujā iedzīvotājus par viņu viedokli, pieredzi un noskaidro vai risinājums iedzīvotājus apmierina. • Pašvaldība veic aptaujas par iedzīvotāju apmierinātību ar tās sniegtajiem pakalpojumiem, novērtējumu par jauninājumiem. 	<ul style="list-style-type: none"> • Īpašas pašvaldības vai NVO organizētas sanāksmes, kurās tiek vērtēts, kas darbojas un kas vēl uzlabojams. • Pašvaldība, pasūtot ietekmes novērtējumu, no vērtētājiem prasa izziņāt arī sabiedrības, tai skaitā jomā aktīvāko NVO, vērtējumu. • Pašvaldība izmanto dažādas inovācijas, lai iegūtu iedzīvotāju viedokļus: piemēram, balsošanas poga par apmierinātību ar e-pakalpojumu vai iedzīvotāju viedokļu apkopošana liela mēroga pasākumos, lūdzot viņus balsot caur telefoniem slī.do.

Kā informēt sabiedrību par iesaistes iespējām?

1. Pēc iespējas sūtīt informāciju konkrētām attiecīgajā tēmā ieinteresētajām NVO ar lūgumu sniegt savu viedokli. Pašvaldībai vērts izveidot "katalogu" ar pašvaldībā izveidotajām NVO, lai vajadzības gadījumā tās varētu ērti un ātri sasniegt;
2. Par iesaistes iespējām informēt caur pašvaldības mājaslapu un sociālajiem tīkliem labi pamanāmā un viegli uztveramā veidā;
3. Gadījumos, kad ir svarīgs kādas konkrētas, grūti sasniedzamas mērķgrupas viedoklis, vai iepriekš zināms, ka būs ļoti atšķirīgi viedokļi un asas diskusijas – piesaistīt profesionālu, piemēram, sociologu vai pieredzējušu diskusiju moderatoru palīdzību, lai šo viedokli izziņātu.

! Paturiet prātā, ka iespēja, ka iedzīvotāji atsauksies, ir daudz lielāka tad, ja komentējama materiāls ir viegli uztverams, proti, tas nav blāķis ar tehniskiem vai juridiskiem dokumentiem!

Pieņemot lēmumus, valsts pārvalde un pašvaldības bieži konsultējas ar jomu vai nozari pārstāvošām nevalstiskām organizācijām un ekspertiem. Tā rīkoties ir pareizi, taču jāsaprot, ka šīs organizācijas nereti izstrādā un lobē tikai tādus piedāvājumus, kas ir viņu vai nozaru interesēs. Lai nodrošinātu, ka lēmums ir kvalitatīvs un tajā izvērtas visu pušu intereses, svarīgi, ka valsts pārvalde un pašvaldība uzrunā arī plašāku sabiedrību, piemēram, sabiedriskā labuma organizācijas, parastos iedzīvotājus un sabiedriskos aktīvistus.

Sabiedrības iesaistes organizēšanas "nāves grēki"

 <p>Ķeksīša pēc.</p> <p>Konsultācijas ar sabiedrību skata pēc, kad viss jau ir izlemts vai arī neko nav paredzēts tālāk lemt.</p>	 <p>Paši gudri.</p> <p>Paļauties, ka paši pašvaldības darbinieki visu zina par iedzīvotājiem un viņu vajadzībām.</p>	 <p>"Kas gribēs, tas atnāks!"</p> <p>Paļauties, ka ja iedzīvotāji nenāk uz pasākumiem, tad tas ir tādēļ, ka viņus viss apmierina vai viņiem ir vienlaga.</p>	 <p>Savējie.</p> <p>Konsultācijas tikai ar tiem, kurus paši pazīst personīgi, nepapildoties uzrunāt citus, kuru viedokli būtu vērts uzziņāt.</p>	 <p>Bezmērķīgums.</p> <p>Sapulce, kurā visi runā, ko grib un cik ilgi vēlas, vai kur vadītājs netiek galā ar sapulces vadīšanu, no konsultācijām nav nekāda rezultāta.</p>	 <p>"Nē" jauninājumiem.</p> <p>Tiek noraidīta katra sabiedrības iniciatīva, kas prasa kaut nelielu papildus budžetu vai kaut nelielu papildus pienākumu pašvaldībai.</p>	 <p>Pa tukšo.</p> <p>Konsultācijās uzklāstū iedzīvotājus, bet nedot viņiem nekādas cerības vai konkrētu plānu, ka viņu viedoklim ir nozīme un tas tiks ņemts vērā.</p>	 <p>Manipulatīvi.</p> <p>Konsultācijas, kurās vadītājs apzināti manipulatīvi ved uz iepriekš nolemtu rezultātu un iedzīvotājiem patiesībā nav iespēju neko ietekmēt, ja viedoklis atšķiras.</p>
---	--	--	--	--	--	--	---

Infografika "Padomi pašvaldībām. Kad un kā konsultēties ar sabiedrību?" sagatavota ar Islandes, Lihtenšteinas un Norvēģijas atbalstu caur EEZ un Norvēģijas grantu programmu "Aktīvo iedzīvotāju fonds". Par materiāla saturu atbild Sabiedriskās politikas centrs PROVIDUS.